

3

ECONOMIA ESPANYOLA²³

RESUM

L'any 2007, el creixement de l'economia espanyola va superar en nou dècimes la mitjana de la Unió Europea. La taxa de creixement del PIB va ser del 3,8%. L'evolució de les taxes trimestrals reflecteix una lenta desacceleració de l'activitat econòmica, situació que s'agreuja en el darrer període de l'any, amb l'esclat de la crisi hipotecària dels Estats Units i el seu possible trasllat a la resta de l'economia mundial. El consum de les llars es va desaccelerar sis dècimes, fins a registrar un creixement del 3,1%. Amb referència a la inversió, el component de la construcció es va desaccelerar dos punts percentuals, fins al 4%, en línia amb l'evolució de l'activitat del sector, mentre que la inversió en béns d'equipament va augmentar el seu ritme de creixement fins a l'11,6%.

Per tercer any consecutiu i després del procés continuat de reducció del dèficit iniciat el 1996, els comptes de l'Administració pública tancaren el 2007 amb un superàvit de 23.368 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, un 33,2% superior a l'exercici precedent, que representa el 2,2% del PIB. Aquest resultat millora les projeccions pressupostàries del Programa d'Estabilitat aprovat el desembre de 2007, que calculava la magnitud del superàvit a l'1,8% del PIB.

La branca de serveis, el 2007, es va mostrar com la més dinàmica del conjunt de l'activitat productiva, amb un creixement del 4,2%, una dècima per sobre del creixement del 2006. Des d'una perspectiva trimestral, el sector va mostrar una lleugera desacceleració, explicada pel menor dinamisme dels seus components, serveis de mercat i de no mercat.

Durant la major part de l'any 2007, l'IPC es va mantenir a nivells moderats, per sota del 2,5%, i va continuar la tendència de desacceleració iniciada els darrers mesos de l'any anterior. No obstant això, des de setembre els preus varen iniciar una escalada a l'alça, que ha situat el nivell general de preus als darrers mesos del 2007 i als primers del 2008 per sobre del 4%.

El sistema espanyol d'innovació continua mostrant un significatiu retard respecte dels països del nostre entorn. La despesa feta per Espanya en R+D en percentatge del PIB, encara que continua una tendència clarament creixent en els darrers anys, es xifra el 2006 en l'1,2%, encara bastant per sota de l'objectiu del 2% fixat per al 2010 en el Programa Nacional de Reformes; de la mitjana de l'OCDE, que arriba al 2,25%, i també de la mitjana de la UE-27, que se situa en un modest 1,84% si es compara amb el líndar del 3% fixat a l'Agenda de Lisboa com a objectiu comunitari per al 2010.

3.1.

EVOLUCIÓ ECONÒMICA

L'any 2007 l'economia espanyola es va mantenir entre les més dinàmiques del seu entorn gràcies a un creixement del producte interior brut del 3,8%, nou dècimes superior a la mitjana de la Unió Europea. (Vegeu el quadre I-16.)

Quant al desglossament interanual, l'evolució de les taxes trimestrals reflecteix una lenta desacceleració de l'activitat econòmica, com a conseqüència de la pèrdua de l'impuls dels principals factors que fins ara havien sustentat el creixement econòmic en el darrer cicle expansiu: la despesa en consum de les llars i el sector de la construcció. Aquesta situació s'agreuja el darrer període de l'any, amb l'esclat de la crisi hipotecària dels Estats Units i el seu possible trasllat a la resta de l'economia mundial.

Pel que fa a la despesa, el consum de les llars es desaccelera sis dècimes, fins a registrar un creixement del 3,1%, com a resposta a la moderació de la renda disponible per l'empitjorament de la confiança dels consumidors i les pujades dels tipus d'interès, en un context d'elevat endeutament de les llars, augment de la inflació, atesa la seva repercussió sobre la seva capacitat adquisitiva, i efecte riquesa

23. En aquest apartat es presenta un breu resum del capítol I «Panorama económico» de la *Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral de España*, Madrid, juny 2008, pàg. 136-283.

QUADRE I-16. QUADRE MACROECONÒMIC (2003-2007) (TAXES DE VARIACIÓ INTERANUAL)

Conceptes	2003	2004	2005	2006	2007
PIB i agregats de la demanda					
Producte interior brut	3,0	3,2	3,5	3,9	3,8
Consum final	3,3	4,7	4,5	4,0	3,6
Llars	2,8	4,2	4,2	3,7	3,1
AP	4,8	6,3	5,5	4,8	5,1
Formació bruta de capital fix	5,9	5,0	6,9	6,8	5,9
Béns d'equip	4,2	4,4	9,2	10,4	11,6
Construcció	6,2	5,5	6,1	6,0	4,0
Exportació de béns i serveis	3,7	4,1	2,6	5,1	5,3
Importació de béns i serveis	6,2	9,6	7,7	8,3	6,6
Demanda interna ¹	3,8	4,9	5,2	5,1	4,6
Demanda externa ¹	-0,8	-1,7	-1,7	-1,2	-0,7
Preus i costos					
Deflació del PIB	4,1	4,0	4,2	4,0	3,1
IPC	3,0	3,0	3,4	3,5	2,8
Costs laborals unitaris	3,0	2,5	2,2	2,3	2,7
Mercat de treball					
Variació de l'ocupació ²	2,4	2,7	3,2	3,2	3,0
Taxa d'atur	11,5	11,0	9,2	8,5	8,3
Variació de la productivitat ³	0,7	0,6	0,4	0,7	0,8
Sector exterior (saldo en % del PIB)					
Saldo comercial (béns i serveis)	-2,1	-3,8	-5,1	-6,2	-6,2
Capacitat de finançament de la nació	2,5	4,2	6,5	8,3	9,7
Capacitat / Necessitat de finançament AP (en % PIB)	0,0	-0,2	1,1	1,8	2,2
Promemòria					
PIB nominal (milions d'euros)	782.531	840.106	908.450	980.954	1.049.848

1. Aportació al creixement del PIB.

2. Ocupació equivalent a temps complet de la CNTR.

3. PIB per ocupat (sèries corregides i ocupació equivalent a temps complet).

Font: INE i Ministeri d'Economia i Hisenda.

negatiu derivat del deteriorament del mercat immobiliari. Amb referència a la inversió, el component de la construcció es va desaccelerar dos punts percentuals fins al 4%, en línia amb l'evolució de l'activitat del sector, mentre que la inversió en béns d'equipament va augmentar el seu ritme de creixement fins a l'11,6%.

La demanda exterior va moderar la seva aportació negativa del creixement del PIB, des d'1,2 punts percentuals el 2006 a 0,7 punts, com a conseqüència d'una evolució més positiva de les exportacions i una desacceleració econòmica de les importacions, com a resposta a la moderació del consum interior. Aquest comportament del sector exterior anticiparia un canvi en el patró de creixement de l'economia espanyola cap a un model més equilibrat, amb un creixement menor de la construcció i del consum dels residents, juntament amb un millor equilibri exterior.

Des de la perspectiva de l'oferta, el més significatiu va ser la desacceleració de la construcció, davant l'esgotament dels factors que varen propiciar-ne l'expansió: tipus d'interès reduïts, elevada expansió econòmica, creixement de la població immigrant i creixement del nombre de llars. D'aquesta manera, la construcció va deixar de liderar el creixement econòmic el 2007, a favor dels serveis i de la indústria, i es va produir un cert reequilibri entre les fonts de creixement econòmic, des del sector de la construcció cap a la indústria i els serveis.

El creixement de l'ocupació, en termes de llocs de feina equivalents a temps complet, va ser del 3% (0,2 punts menys que

l'any anterior), i el creixement de la productivitat va ser del 0,8% (0,1 punt més que el 2006), cosa que és insuficient per garantir un desenvolupament sostenible a llarg termini.

Com a resultat de la crisi financera internacional i les restriccions creditícies generades a partir del segon semestre del 2007, juntament amb l'alça dels preus del petroli i dels aliments, el panorama de l'economia espanyola s'ha deteriorat a partir del quart trimestre de l'any, amb una retallada de les taxes de creixement i un augment generalitzat dels preus, que va portar la inflació espanyola fins al 4,2% el desembre de 2007, cosa que comporta un nou deteriorament dels índexs de competitivitat dels béns i serveis procedents d'Espanya en els mercats internacionals.

Altrament, l'economia espanyola s'enfronta a aquesta situació amb certs avantatges relatius respecte a altres països del seu entorn, encara que també amb algunes debilitats que la fan especialment vulnerable. Entre els avantatges, hi ha l'existència d'un sistema financer sòlid i solvent i un superàvit de les administracions públiques que el 2007 va ascendir al 2,2% del PIB, cosa que dóna marge de maniobra en cas d'aguditzar-se la desacceleració econòmica. Les debilitats estan associades a l'elevada necessitat de finançament exterior, a l'existència d'un model productiu basat en gran part en la construcció residencial, i a l'elevat endeutament del sector privat.

3.2.

ELS SECTORS PRODUCTIUS

L'evolució del creixement dels diferents sectors productius durant l'any 2007 mostra el diferent impacte que sobre els resul-

tats de cada branca han tingut els canvis, tant en la conjuntura internacional —turbulències en els mercats financers i encariment de les matèries primeres—, com la desacceleració de la demanda interna i l'evolució del sector de la construcció. (Vegeu el quadre I-17.)

QUADRE I-17. EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA PER SECTORS (2002-2007)
(TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DELS COMPONENTS DEL PIB EN EUROS CONSTANTS)

Anys Trimestres	Agricultura i pesca	Energia	Indústria	Construcció	Serveis	
2002	I trim.	7,5	2,1	-0,7	5,1	2,1
	II trim.	2,0	-1,2	-0,4	4,5	2,5
	III trim.	1,8	-0,3	1,1	5,5	1,9
	IV trim.	-6,6	0,5	2,7	4,1	2,2
	Mitjana	1,0	0,3	0,7	4,8	2,2
2003	I trim.	-2,9	0,3	1,9	4,4	1,9
	II trim.	-1,7	0,9	1,3	5,1	2,2
	III trim.	-1,2	2,9	0,6	4,1	2,6
	IV trim.	0,5	1,2	1,2	3,5	2,7
	Mitjana	-1,4	1,3	1,3	4,3	2,4
2004	I trim.	0,9	1,8	0,2	5,6	3,3
	II trim.	-1,0	2,6	0,5	5,2	3,4
	III trim.	-1,8	1,8	0,4	4,9	3,5
	IV trim.	-2,3	1,8	0,3	4,8	4,1
	Mitjana	-1,1	2,0	0,3	5,1	3,6
2005	I trim.	-14,1	3,6	0,1	5,3	4,5
	II trim.	-10,6	3,4	-0,3	5,4	4,7
	III trim.	-9,2	3,9	0,5	5,7	4,3
	IV trim.	-6,2	4,3	0,7	5,3	4,1
	Mitjana	-10,0	3,8	0,3	5,4	4,4
2006	I trim.	-0,1	3,7	1,4	5,8	4,0
	II trim.	2,3	1,4	2,7	5,3	4,1
	III trim.	-2,4	4,1	3,9	5,1	4,2
	IV trim.	10,1	-3,2	3,5	3,9	4,2
	Mitjana	2,4	1,4	2,9	5,0	4,1

Continua

**QUADRE I-17. EVOLUCIÓ DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA PER SECTORS (2002-2007)
(TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DELS COMPONENTS DEL PIB EN EUROS CONSTANTS)**

Anys	Trimestres	Agricultura i pesca	Energia	Indústria	Construcció	Serveis
2007	I trim.	6,8	-3,6	5,0	4,5	4,2
	II trim.	2,8	3,4	3,6	4,2	4,2
	III trim.	2,8	0,0	2,4	3,8	4,3
	IV trim.	2,9	4,5	1,4	2,8	4,1
	Mitjana	3,8	1,0	3,1	3,8	4,2

Font: INE, comptabilitat nacional trimestral d'Espanya.

ADDENDA

	2007	2006
Producte interior brut a preus de mercat	980.954	1.048.848
Agricultura i pesca	25.114	27.342
Energia	26.775	27.807
Indústria	132.419	141.838
Construcció	106.361	115.181
Serveis	583.034	626.627
VAB	873.703	940.795
Imposts nets sobre producció i importacions	107.251	109.053
Producte interior brut a preus de mercat	980.954	1.049.848

Font: INE, comptabilitat nacional trimestral d'Espanya.

3.2.1. EL SECTOR PRIMARI

El valor afegit brut (VAB) de les branques agrària i pesquera va mostrar una considerable recuperació el 2007, i l'exercici es va tancar amb un creixement anual del 3,8%, superant en 1,4 punts percentuals el creixement del 2006 i assolint la quantitat de 27.342 milions d'euros. Tenint en compte el creixement al llarg de l'any, el sector va registrar durant el primer trimestre un fort avenç en la producció en termes interanuals (6,8%), que es va moderar en els tres següents i que no arribà a superar el 3%, encara que es va quedar a prop.

L'ocupació en el sector primari en termes de llocs de feina equivalents a temps complet va registrar un descens de l'1,8%, encara que va ser més suau que la caiguda registrada un any abans.

3.2.2. LA INDÚSTRIA I L'ENERGIA

El VAB de les branques industrials va créixer el 3,1%, dues dècimes per sobre del creixement de 2006, i va assolir els 141.838 milions d'euros. La progressiva acceleració que fins ara havia experimentat el VAB de la indústria des de 2005 va registrar el seu

màxim durant el primer trimestre de 2007, amb un creixement interanual del 5%; a partir d'aquest període, l'activitat secundària va suavitzar el seu ritme de creixement i va arribar a un creixement interanual de l'1,4% en el quart trimestre.

L'índex de producció industrial (IPI) mostra aquesta moderació en el creixement del conjunt de la indústria espanyola. El seu índex general va créixer de mitjana el 2,3%, 1,4 punts per sota del creixement registrat l'exercici anterior, any que es va qualificar d'extraordinari atenent unes expectatives empresarials favorables i la recuperació dels principals socis comercials. De fet, el creixement de l'IPI el 2007 resulta encara bastant superior al computat el 2005, quan només va créixer el 0,1%.

No obstant això, en termes d'ocupació equivalent a temps complet de la comptabilitat nacional trimestral,²⁴ el 2007 l'activitat industrial va destruir ocupació, amb un descens del 0,9%, davant l'augment del 0,1% de 2006. D'acord amb l'EPA, l'ocupació de la indústria es va reduir el 0,9%, i concretament la indústria manufacturera va caure el 0,6%.

Encara que el creixement mitjà anual de la branca energètica (1%) va ser quatre dècimes inferior al registrat l'any anterior, l'anàlisi de l'evolució trimestral indicava una recuperació gradual en el ritme d'activitat, de manera que es va passar d'un descens del VAB del 3,6% durant el primer trimestre a un augment del 4,5% en el darrer.

3.2.3. LA CONSTRUCCIÓ

La construcció, després d'haver estat protagonista en termes de creixement del VAB durant els darrers anys, el 2007 va alentir el seu ritme de creixement anual fins al 3,8%, 1,2 punts per sota del creixement de 2006, i va assolir els 141.838 milions d'euros. Aquesta moderació va anar guanyant ímpetu a mesura que avançava l'any, de manera que d'un creixement del VAB del 4,5% durant el primer trimestre es va passar a un ritme del 2,8% en el darrer trimestre de l'exercici.

Tot i això, el sector de la construcció va ser el de més creixement de l'ocupació del 2007, amb un avenç del 5,7%, tres dècimes per sobre del creixement de l'ocupació el 2006. No obstant això, les taxes de variació interanuals per trimestres mostren un clar perfil desaccelerat d'aquesta variable, de manera que es va passar d'un creixement del 7,4% el primer trimestre de l'any al 3,3% en el darrer.

La incertesa respecte a la profunditat de l'ajustament que podria experimentar el sector, juntament amb les condicions imposades als mercats financers com a resultat de les turbulències financeres registrades a final del 2007, va generar una sèrie de dificultats específiques a determinades empreses del sector, principalment a les que mantenen un elevat palanquejament per dur a terme la seva activitat. En tot cas, atesa la peculiar estructura empresarial del sector de la construcció, qualsevol previsió sobre l'impacte que el canvi de tendència pot tenir sobre l'activitat de la construcció requere-

24. Inclou energia.

reix distingir entre les grans empreses i les pimes i els autònoms. En general, es pot concloure que les primeres són menys vulnerables a una evolució desfavorable de les variables que típicament sostenen l'activitat. Les grans empreses són les que fan la major part de l'obra civil, per a la qual cosa a curt termini no hi ha previst un alentiment i, d'altra banda, en els darrers anys aquestes empreses han fet un notable esforç a favor de la seva internacionalització, fet que mitigarà l'impacte de l'evolució del mercat interior espanyol sobre els seus comptes de resultats.

3.2.4. ELS SERVEIS

L'any 2007 la branca dels serveis es va mostrar la més dinàmica del conjunt de l'activitat productiva, amb un creixement del 4,2%, una dècima per sobre del creixement de 2006, i va assolir els 626.627 milions d'euros. Des d'una perspectiva trimestral el sector va mostrar una lleugera desacceleració, explicada pel menor dinamisme dels seus components, serveis de mercat i de no mercat.

Segons els indicadors d'activitat del sector dels serveis de l'Institut Nacional d'Estadística corresponents al 2007, la xifra de negocis d'aquest sector va créixer el 6,7%, tres dècimes per sota de l'augment de 2006. Tots els sectors varen contribuir a aquest creixement, encara que l'increment de la xifra de negocis del sector dels serveis a empreses va resultar destacable, amb el 9,5%, 1,1 punts per sobre del creixement de 2006; en aquest sector varen destacar els augments dels serveis d'investigació i seguretat (12,4%), els serveis de

selecció i col·locació de personal (10,2%) i les activitats industrials de neteja (10%). No obstant això, el subsector de més creixement en termes de xifra de negocis varen ser els serveis informàtics, que amb el 12,5% va superar en dos punts el creixement de l'exercici anterior.

L'ocupació del sector dels serveis, segons els indicadors d'activitat del sector dels serveis de l'INE, va registrar el mateix creixement que en l'exercici anterior (2,5%). L'avenç més elevat va ser per als serveis d'empreses, amb un creixement de l'ocupació del 3,9%, seguits de les tecnologies de la informació, amb el 3%. En ambdós casos s'observa una moderació en el ritme de creixement de l'ocupació respecte del 2006.

Malgrat l'alentiment del creixement dels principals mercats d'origen de turistes per a Espanya, sobretot des de la segona meitat del 2007, de l'encariment del petroli i els seus efectes directes sobre els costos del transport i de l'apreciació de l'euro davant el dòlar, que podria haver afectat el turisme procedent del mercat nord-americà, el sector va registrar uns resultats favorables, segons les dades de la Memòria del CES d'Espanya, que tot seguit comentam.

Així, el nombre de turistes va augmentar un milió respecte de l'exercici anterior i va permetre consolidar la posició d'Espanya entre les primeres potències mundials del sector. D'acord amb l'Enquesta de moviments turístics en fronteres (Frontur), durant el 2007 arribaren a Espanya 59,2 milions de turistes, un milió de turistes més que el 2006, fet que suposa un creixement interanual de l'1,7%. El Regne Unit, Alemanya i França continuaren lide-

rant el mercat emissor amb creixements del 0,5%, el -0,8% i el 1,2% respectivament, i entre tots tres països es concentra el 60,3% del turisme total no resident, 0,4 punts percentuals menys que el 2006, i es confirma la tendència de reducció en la dependència espanyola del turisme procedent d'aquests tres països. El turisme britànic va mantenir la primacia, amb 16,3 milions d'entrades. Igual que el 2006, el turisme italià va destacar pel seu augment, amb un creixement del 8,1%.

La despesa total dels turistes, segon l'EGATUR, va créixer el 3,5% (1,3 punts menys que el 2006). La despesa mitjana per turista creix l'1,5% i la despesa mitjana per estada creix el 4,4%, i en conseqüència es redueix l'estada mitjana. Novament, sis comunitats autònomes concentraren el 90,5% dels turistes estrangers: Catalunya, Illes Balears, Canàries, Andalusia, la Comunitat Valenciana i Madrid. I totes incrementaren el nombre de turistes, excepte Canàries, on va disminuir l'1,6%. (Vegeu l'apartat 8.4 «L'evolució de les Balears en relació amb les comunitats autònomes competidores de les illes».)²⁵

La major part dels turistes estrangers utilitzen l'avió com a mitjà de transport, mostren una relativa preferència pels allotjaments hotelers i la majoria no fan servir el paquet turístic. Més o menys, aquestes tendències s'han anat aguditzant en els darrers anys per la utilització creixent de les noves tecnologies de la comunicació i la informació en l'organització dels viatges,

que ja representen més del 40%, i és un mitjà fonamental de reserves per als mercats del Regne Unit i dels Estats Units, i en l'ús de les companyies de baix cost, que han passat de representar el 17% el 2004 al 23% el 2007. (Vegeu l'apartat 8.5.)

3.3.

LA INFLACIÓ

Durant la primera part de 2007 l'evolució de la inflació va continuar entorn del 2,5% amb la tendència de moderació iniciada l'any anterior, encara que és cert que els darrers mesos i a causa, entre d'altres factors, de l'encariment en els mercats internacionals dels preus tant del petroli com d'altres matèries primeres, especialment els cereals, va començar una escalada alcista que portà la inflació per sobre del 4%, és a dir, als seus nivells més alts des de l'entrada de l'euro. Així, les creixents tensions inflacionistes han obligat el BCE ha apujar el 2007 dues vegades els tipus d'interès, fins a situar-los en el 4%. A Espanya, atès que el diferencial d'inflació amb la zona euro es va mantenir entorn del mig punt, els tipus d'interès reals varen ser lleugerament inferiors. De mitjana, l'euribor a tres mesos es va situar en el 4,28%. (Vegeu l'apartat 2.3.2. i el quadre I-7.)

El deflactor del PIB²⁶ va créixer el 2007 una mitjana del 3,1%, nou dècimes menys que l'any anterior. El diferencial amb l'IPC

25. En aquest apartat es poden consultar tant les dades de l'EGATUR, sobre el turisme estranger, com les de FAMILITUR, referides als moviments turístics dels espanyols.

26. Cal recordar que el deflactor del PIB és el quocient entre el PIB nominal d'un determinat any i el PIB real d'aquest any, davant l'IPC, que mesura el cost de comprar una cistella fixa de béns i serveis representatius de les compres dels consumidors.

va ser de tan sols tres dècimes, i ambdós índexs de preus reflecteixen la tendència de desacceleració registrada fins al setembre. A partir d'aquí el comportament és diferent, ja que el deflactor s'ha mantingut, davant el repunt de l'IPC, en el 2,9% durant el quart trimestre de 2007, el nivell més baix des de fa sis anys. Aquest comportament diferent reflecteix la major pressió que exerceixen alguns components del deflactor en relació amb els de l'IPC, tenint en compte, a més, que, atesa la forta apreciació de l'euro davant el dòlar, l'efecte de l'increment dels preus del petroli i altres matèries primeres importades no explica la major part d'aquesta diferència.

L'evolució del preu del petroli, que va situar el preu del barril al desembre per sobre de 90 dòlars, i ha continuat aquesta tendència ascendent per sobre dels 100 dòlars durant els primers mesos de 2008, es va traslladar als preus de consum dels productes energètics, que pel desembre arribaren a l'11,5%, des del -1,3% de gener, a causa de l'augment del seu principal component, carburants i combustibles, que varen créixer l'1,4% de taxa interanual. Al mateix temps, l'evolució dels preus energètics es va traslladar ràpidament pel cost als preus del conjunt dels béns industrials, més intensius en la utilització d'energia respecte d'altres sectors. El seu creixement a final d'any va ser del 3,9% de taxa interanual.

Els preus de l'alimentació varen mostrar un comportament variable al llarg de l'any, i al desembre varen arribar a una taxa interanual del 6,6%.²⁷ Aquesta evolució s'explica tant pels preus dels aliments elaborats com pels dels no elaborats, que al desembre arribaren a una taxa interanual del 0,8% i el 4,9% respectivament, davant el 2,3% i el 4,5% de 2006.

La inflació subjacent, que exclou del càlcul de l'índex general els components més volàtils, com ara els preus de l'energia i dels aliments no elaborats, es va comportar amb alces moderades, i es va situar en el 2,7% de mitjana anual, dues dècimes per sota de la de l'any 2006, però, des de setembre, va iniciar un biaix alcista a causa de la pujada dels aliments, que va portar la taxa interanual de desembre al 3,3%, la més alta des de principi de 2003.

Les comunitats autònomes que varen registrar el major nivell d'inflació l'any 2007 varen ser Múrcia, amb el 4,7%, seguida de Castella-la Manxa i Castella i Lleó, amb el 4,5%, i les segueixen Cantàbria i Aragó, amb el 4,4%. Les Illes Balears, a diferència de l'any anterior, presenten un dels índexs més baixos (3,9%), com La Rioja. El nivell més baix es va registrar a Ceuta i Melilla (3,4%). Tan sols quatre comunitats autònomes —Andalusia, Extremadura, Navarra i País Basc—, se situaren en el nivell d'inflació mitjà espanyol del 4,2%. (Vegeu el quadre I-18.)

27. En part a causa de les males collites en alguns productes i a les incerteses i a l'especulació que hi ha en els mercats internacionals.

QUADRE I-18. IPC PER COMUNITATS AUTÒNOMES (1995-2007) (TAXA DE VARIACIÓ INTERANUAL DE DESEMBRE)													
Com. autònomes	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Andalusia	4,4	2,9	1,6	1,1	2,4	3,8	2,8	3,9	2,6	3,1	3,6	2,9	4,2
Aragó	3,9	3,9	1,5	1,2	3,2	3,7	2,5	4,1	2,4	3,2	3,8	2,9	4,4
Astúries	4,6	3,1	2,2	1,5	2,6	4,3	2,4	3,8	2,4	3,1	3,5	2,4	4,1
Balears (Illes)	4,6	3,6	2,3	1,5	3,0	3,8	3,7	4,5	2,3	3,0	3,5	2,8	3,9
Canàries (Illes)	4,6	2,3	2,5	2,4	2,4	3,5	2,4	3,2	1,9	2,5	2,8	2,0	4,3
Cantàbria	4,6	3,2	1,8	1,7	2,9	3,5	3,0	3,7	2,6	2,8	3,6	2,7	4,4
Castella-la Manxa	4,8	3,5	1,8	0,5	3,0	4,1	2,3	3,8	2,6	3,4	3,8	2,6	4,5
Castella i Lleó	4,3	3,4	1,8	0,9	3,1	4,1	2,5	3,6	2,1	3,1	3,7	2,7	4,5
Catalunya	4,3	3,7	2,1	1,8	3,5	4,2	2,8	4,3	3,1	3,6	4,3	2,8	4,3
C. Valenciana	4,3	3,1	2,1	1,4	2,6	4,0	2,7	4,1	2,4	3,4	3,5	2,6	4,3
Extremadura	4,3	3,8	1,7	1,1	1,8	3,6	2,9	3,5	2,1	2,8	3,1	2,4	4,2
Gàlícia	4,3	3,2	1,9	1,4	3,2	3,7	2,6	4,3	2,3	3,3	3,7	2,6	4,1
Madrid	3,7	2,6	2,3	1,1	2,8	3,9	2,5	3,9	2,6	3,1	3,7	2,7	4,0
Múrcia	4,7	3,4	2,5	1,7	3,2	4,8	2,6	4,4	3,2	3,3	4,1	2,5	4,7
Navarra	5,7	3,8	2,5	1,4	3,3	4,1	2,7	3,9	2,8	3,3	3,7	2,1	4,2
País Basc	4,5	3,5	2,2	2,3	3,0	3,8	3,4	3,9	2,6	3,2	3,7	2,6	4,2
La Rioja	4,8	4,0	2,1	1,9	3,6	4,5	3,6	3,8	2,4	3,3	4,4	3,1	3,9
Ceuta i Melilla	4,5	2,8	1,9	1,9	2,2	3,7	2,9	4,0	3,6	3,4	3,7	2,6	3,4
Índex general	4,3	3,2	2,0	1,4	2,9	4,0	2,7	4,0	2,6	3,2	3,7	2,7	4,2

Font: INE. Butlletí Mensual d'Estadística.

QUADRE I-19. SALDO PRESSUPOSTARI I DEUTE DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES, 2002-2007 (EN PERCENTATGE DEL PIB)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Dèficit (-) o superàvit (+) públic	-0,5	-0,2	-0,3	1,0	1,8	2,2
Estat i organismes	-0,7	0,5	-1,3	0,2	0,6	1,3
Seguretat Social	0,8	1,0	1,0	1,1	1,3	1,3
Comunitats autònomes	-0,5	-0,5	-0,1	-0,3	0,0	-0,2
Corporacions locals	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,1
Deute públic	52,5	48,7	46,2	43,0	39,7	36,2

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

3.4.

EL SECTOR PÚBLIC

Per tercer any consecutiu, i després del procés continuat de reducció del dèficit iniciat el 1996, els comptes de l'Administració pública tancaren el 2007 amb un superàvit de 23.368 milions d'euros en termes de comptabilitat nacional, el 33,2% superior a l'exercici precedent, que representa el 2,2% del PIB. Aquest resultat millora les projeccions pressupostàries del Programa d'Estabilitat aprovat el desembre de 2007, que xifrava la magnitud del superàvit en l'1,8% del PIB. (Vegeu el quadre I-19.)

La millora del saldo pressupostari de les administracions públiques durant l'any 2007 s'explica pel més que notable augment dels ingressos no financers, així com per la moderació del creixement de la despesa pública, encara que en ambdós casos les taxes d'augment excedeixen la del PIB.

Les despeses no financeres registraren un creixement anual del 7,4% i mantingueren pràcticament la seva participació en el PIB (38,7%). Entre les partides de la despesa corrent és destacable, pel seu major dinamisme, la relativa a subvencions a la producció, concentrades en els sectors agrari i pesquer, amb un augment del 12%, seguida dels consums intermedis, que varen créixer el 9,8% amb un dinamisme que s'explica per la realització durant l'exercici de despeses associades al procés electoral. També varen experimentar augments clarament superiors al PIB la remuneració d'assalariats, amb una taxa del 9%, impulsada per les millores retributives a Defensa i Interior, i les prestacions socials, que augmentaren el 8,5%, la rúbrica de despesa més important amb un pes molt elevat de la despesa en pensions. Els pagaments per interessos del deute, en contrast amb les dimensions registrades en exercicis anteriors, augmentaren el 3,4% a causa de l'evolució més desfavorable dels tipus d'interès. (Vegeu el quadre I-20.)

QUADRE I-20. COMPTES NO FINANCERS DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES* (2004-2007)

Conceptes	Milions d'euros						% PIB total			% variació		
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	05-04	06-05	07-06	
INGRESSOS NO FINANCERS	323.799	356.403	396.280	430.052	38,7	39,4	40,4	41,0	10,1	11,2	8,5	
Ingressos corrents	317.204	349.565	390.017	425.743	37,9	38,6	39,8	40,6	10,2	11,6	9,2	
Imposts sobre la renda	82.671	95.885	110.895	131.410	9,9	10,6	11,3	12,5	16,0	15,7	18,5	
Imposts sobre la producció	99.632	110.004	121.273	123.480	11,9	12,1	12,4	11,8	10,4	10,2	1,8	
Altres impostos corrents	2.971	3.152	3.522	3.973	0,4	0,3	0,4	0,4	6,1	11,7	12,8	
Cotitzacions socials ¹	109.037	117.415	127.076	136.198	13,0	13,0	13,0	13,0	7,7	8,2	7,2	
Pagaments per béns i serveis ²	10.103	2.263	12.167	12.904	1,2	0,2	1,2	1,2	-77,6	437,6	6,1	
Rendes de la propietat ³	5.970	6.060	7.636	10.379	0,7	0,7	0,8	1,0	1,5	26,0	35,9	
Transferències	6.820	6.426	7.448	7.399	0,8	0,7	0,8	0,7	-5,8	15,9	-0,7	
Ingressos de capital	6.595	6.838	6.263	4.309	0,8	0,8	0,6	0,4	3,7	-8,4	-31,2	
Imposts	3.671	4.055	4.692	5.043	0,4	0,4	0,5	0,5	10,5	15,7	7,5	
Transferències ⁴	6.980	9.707	6.405	4.690	0,8	1,1	0,7	0,4	39,1	-34,0	-26,8	
Ajust per recaptació incerta	-4.056	-3.924	-4.834	-5.424	-0,5	-0,4	-0,5	-0,5	-3,3	23,2	—	

continua

QUADRE I-20. COMPTES NO FINANCERS DE LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES* (2004-2007)

Conceptes	Miliions d'euros							% PIB total					% variació		
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	05-04	06-05	07-06
DESPESES NO FINANCERES	324.972	346.297	378.725	406.654	38,8	38,2	38,6	38,7	38,7	6,6	9,4	7,4	6,6	9,4	7,4
Despeses corrents	282.147	302.595	328.143	353.525	33,7	33,4	33,5	33,7	33,7	7,2	8,4	7,7	7,2	8,4	7,7
Remuneració d'assalariats	84.302	90.569	98.475	107.361	10,1	10,0	10,0	10,2	10,2	7,4	8,7	9,0	7,4	8,7	9,0
Consums intermedis	40.136	44.488	49.330	54.176	4,8	4,9	5,0	5,2	5,2	10,8	10,9	9,8	10,8	10,9	9,8
Imposts sobre la producció	131	172	212	224	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	31,3	23,3	5,7	31,3	23,3	5,7
Transferències socials en espècie ⁶	20.941	23.139	25.805	26.138	2,5	2,6	2,6	2,5	2,5	10,5	6,4	1,3	10,5	6,4	1,3
Prestacions socials ⁵	98.379	105.324	112.718	122.260	11,7	11,6	11,5	11,6	11,6	7,1	7,0	8,5	7,1	7,0	8,5
Subvencions a la producció	8.278	8.978	9.796	10.976	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	8,5	9,1	12,0	8,5	9,1	12,0
Altres transferències	12.843	13.766	15.663	15.696	1,5	1,5	1,6	1,5	1,5	7,2	13,8	0,2	7,2	13,8	0,2
Interessos i altres rendes de la propietat	17.137	16.159	16.144	16.694	2,0	1,8	1,6	1,6	1,6	-5,7	-0,1	3,4	-5,7	-0,1	3,4
Despeses de capital	42.825	43.569	50.599	53.159	5,1	4,8	5,2	5,1	5,1	1,7	16,1	5,1	1,7	16,1	5,1
Formació bruta de capital	28.708	32.159	36.874	39.481	3,4	3,6	3,8	3,8	3,8	12,0	14,7	7,1	12,0	14,7	7,1
Adquisició neta d'actius no financers no produïts	-152	707	-214	-38	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	-	-130,3	-82,2	-	-130,3	-82,2
Transferències ⁷	14.279	10.703	13.939	13.716	1,7	1,2	1,4	1,3	1,3	-25,0	30,2	-1,6	-25,0	30,2	-1,6
CAPACITAT (+) NECESSITAT (-)	-1.173	10.239	17.538	23.368	-0,1	1,1	1,8	2,2	2,2	1,1	1,8	2,2	1,1	1,8	2,2
DE FINANÇAMENT	-1.173	10.239	17.538	23.368	-0,1	1,1	1,8	2,2	2,2	1,1	1,8	2,2	1,1	1,8	2,2
PIB utilitzat	83.316	905.455	980.954	1.049.848	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	8,0	8,3	7,0	8,0	8,3	7,0

* Comptabilitat nacional (SEC-95), en milions d'euros, % sobre el PIB i taxa de variació.

1. Inclou les cotitzacions socials efectives i imputades.
2. Inclou pagaments per producció de mercat i de no-mercat.
3. Interessos, dividends i altres rendes de la propietat.
4. Inclou ajudes a la inversió i altres transferències de capital rebudes.
5. Subministrades per productors de mercat.
6. Diferents de les transferències socials en espècie.
7. Inclou ajudes a la inversió i altres transferències de capital.

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda.

Malgrat això, l'esforç inversor de l'any 2007 fou bastant més moderat que anys anteriors, amb una taxa d'increment de les despeses de capital del 5,1%. No obstant això, mentre que les ajudes a la inversió i altres transferències de capital varen reduir la seva magnitud, la inversió directa va continuar mostrant bastant de dinamisme, amb una taxa d'augment del 7,1% i un pes sobre el PIB del 3,8%, superior un any més a la mitjana de la UE-15, que ascendeix al 2,4%²⁸ i que reflecteix els importants esforços d'acumulació de capital que fa l'economia espanyola per convergir amb els nivells de renda per càpita dels països europeus més avançats.

Pel que fa als ingressos no financers, durant el 2007 varen créixer el 8,5%, una taxa molt superior a la del PIB (7%), i la participació en aquest producte augmentà set dècimes, fins al 41%, a causa de l'enorme dinamisme dels ingressos corrents, especialment de la recaptació per impostos directes, que es va veure alentida per l'important creixement de l'ocupació i l'activitat i la consegüent acceleració dels beneficis empresarials i les rendes del treball. D'aquesta manera, els impostos sobre la renda varen créixer el 2007 el 18,7%, més del doble que el PIB nominal, i va augmentar sensiblement la seva participació en aquesta magnitud. Les cotitzacions socials varen augmentar el 7,2%, en línia amb el creixement del PIB. En canvi, els impostos indirectes varen mostrar només un lleuger increment de l'1,8%, afectats sens dubte per la moderació de l'augment de la despesa en consum i la

desacceleració dels preus de l'habitatge. Quant als ingressos de capital, destaca per segon any consecutiu la significativa caiguda de les transferències (-26,8%), reflex de la disminució dels fons estructurals de la Unió Europea que percep Espanya.

3.5.

LA RECERCA, EL DESENVOLUPAMENT I LA INNOVACIÓ²⁹

El progrés tecnològic constitueix un factor clau del creixement econòmic a llarg termini, perquè incideix de manera decisiva sobre la productivitat dels factors i la competitivitat-preu de les produccions nacionals. La constatació de les debilitats que presenta l'economia espanyola en aquests àmbits, juntament amb l'aparent esgotament de l'actual model de creixement espanyol, ha convertit l'enfortiment del sistema de ciència i tecnologia a la pedra angular de la política econòmica. El valor de la prioritat estratègica de la política en R+D+i té el seu reflex en un protagonisme creixent, no només en els pressuposts públics, sinó també en els diferents instruments de planificació econòmica.

El sistema espanyol d'innovació continua mostrant un significatiu retard respecte dels països del nostre entorn. La despesa que fa Espanya en R+D en percentatge del PIB, encara que segueix una tendència clarament creixent en els darrers anys, es xifra el 2006 en l'1,2%, encara bastant

28. Per a la UE-27 el valor mitjà el 2007 de la ràtio d'inversió pública (FBKF)/PIB es va situar en el 2,6%.

29. Aquesta informació s'amplia per a les Illes Balears en l'apartat 14: «Societat del coneixement i de la informació».

per sota de l'objectiu del 2% fixat pel 2010 en el Programa Nacional de Reformes, de la mitjana de l'OCDE, que arriba al 2,25%, i també de la mitjana de la UE-27, que se situa en un modest 1,84% si es compara amb el llinar del 3% fixat a l'Agenda de Lisboa com a objectiu comunitari per al 2010.

Espanya presenta registres inferiors a la mitjana de la Unió Europea en relació amb la majoria dels indicadors de recursos i resultats associats al sistema de ciència i tecnologia, com posa de manifest l'edició de 2007 de l'European Innovation Scoreboard.³⁰ Per la banda dels recursos, a més d'un menor grau de penetració de la banda ampla, Espanya presenta registres ambivalents en relació amb el capital humà. Per una banda, presenta un percentatge inferior de joves que han arribat a un nivell educatiu de secundària superior, així com de nous titulats en àrees de ciències i enginyeries, però per altra banda compta amb nivells superiors a la mitjana pel que fa a la població amb educació superior i a la significació de la formació permanent. Quant a la despesa en R+D, tant pública com empresarial, els nivells d'Espanya són sensiblement inferiors a la mitjana europea, i inferior és també la proporció de la despesa en activitats d'R+D realitzat pels sectors d'activitat de tecnologia mitjana i alta. En canvi, el percentatge d'empreses que reben ajudes públiques a la innovació és similar a la mitjana europea.

Els indicadors relacionats amb la innovació empresarial també evidencien un retard, tant en termes de menys despesa realitzada en innovació, com pel reduït percentatge de pimes que fan innovació, que col·laboren en projectes o que duen a terme innovació organitzativa, de l'insuficient desenvolupament del mercat capital risc per les fases inicials dels projectes empresarials,³¹ i també de la menor inversió en tecnologies de la informació i la comunicació.

Són els indicadors associats als resultats els que evidencien una diferència més acusada i generalitzada respecte a la mitjana europea. El pes de les exportacions de productes d'alta tecnologia és a Espanya del 4,7%, davant el 16,7% que es registra de mitjana a la Unió Europea, la qual cosa reflecteix una escassa capacitat de les empreses espanyoles per comercialitzar els resultats de la recerca i la innovació tecnològica en els mercats internacionals. En el mateix sentit, l'ocupació en les indústries de tecnologia mitjana i alta i en els serveis de tecnologia alta és netament inferior a Espanya, així com el pes de les vendes de productes nous destinats al mercat.

En definitiva, el sistema d'R+D+i espanyol es troba en pitjor situació que la mitjana de la UE-27 en relació amb 20 dels 25 indicadors establerts en l'estudi, amb un índex sintètic de 0,31, clarament per sota de la mitjana europea, que se situa en el

30. Es tracta d'una bateria d'indicadors d'innovació que elabora anualment la Comissió Europea com a resposta a la petició formulada en aquest sentit pel Consell Europeu de Lisboa del març del 2000. L'estudi de 2007 inclou 25 indicadors rellevants agrupats en cinc categories, tres associades als recursos del sistema i dues als resultats que aquest genera.

31. En aquest sentit el CES de les Illes Balears ha dut a terme un seminari dedicat a aquest tema, amb la participació d'un planter dels millors experts nacionals, perquè les seves aportacions es tinguin en compte per redactar el nou Pla de Ciència i Tecnologia 2009-2012 del Govern de les Illes Balears.

0,45, la qual cosa col·loca el sistema d'innovació espanyol en el lloc 17 d'entre els 27 estats membres, darrere d'alguns dels nous socis com Xipre, Eslovènia, Estònia i la República Txeca.

El progrés científic i tecnològic constitueix una dels primeres prioritats de la política econòmica espanyola, com demostra el fet que es configuràs com el tercer eix del Programa Nacional de Reformes aprovat el 2005. (Vegeu l'apartat 2.3.1).

En la mateixa línia de superar les insuficiències i les debilitats del sistema espa-

nyol de ciència i tecnologia i amb l'ànim de dotar de coherència i sentit estratègic les polítiques públiques desenvolupades en aquest àmbit, el 2007 s'han aprovat tres eines de planificació de primer ordre, de llarg, mitjà i curt termini, i articulades entre si: l'Estratègia Nacional de Ciència i Tecnologia, acordada a la III Conferència de Presidents Autonòmics l'11 de gener de 2007, amb un horitzó temporal que abasta fins al 2015; el Pla Nacional d'R+D+i per al període 2008-2011, aprovat pel Consell de Ministres de 14 de setembre de 2007, i el Programa de Treball per al 2008.